

בהלסינקי היה כישלון מחפיר. מי גרם לכך?

בקבוק קמון

אי השר שיסתכן בכך-שמתחרהו יא- שים אותו במכירת היהדות הסובייטית, בכגייה באסירי-ציון הנמקים בסיביר? לכן לא היה שום דיון ענייני. שום קול של הגיון לא נשמע. ישראל הודיעה בקול-יקולות שהיא תעלה את עניין יהודי ברית-המועצות כנקודה ראשונה בסדר-היום של הלסינקי, שהיא תעמיד תנאים נוקשים וחמורים להסכמתה לקבל מישלחת סובייטית.

כל זה נקלט ונרשם במוסקווה. הררי סים נעלבים בנקל. בייחוד כשהמעליב נראה להם כיתוש המנסה להתמודד עם הדוב הגדול.

הטון התקדר במהירות. המיגשג ההיסטורי צומצם לשיחה פורמאלית קצרצרה. לא נקבע לו המשך.

פיאסקו.

מדאיגה אותי אייחכולת של ממשלת-ישד ראל לקבל החלטות מפוכחות וענייניות ככל נושא שהוא. התנאי המוקדם לכך הוא ראייה מפוכחת של יחסי-הכוחות, וקביעה מרוייקת של סדרה-עדיפויות.

ברית-המועצות היא מעצמה עולמית כבירה. ישראל היא מדינה קטנה, אם כי לא חלשה. אין זאת אומרת שאנחנו חייבים להתקפל לפני המעצמה הגדולה ולהיכנע לרצונותיה. בוודאי שלא. מותר לנו לעמוד על שלנו ולהיאבק על מטרותינו. אך בתנאי שלא נאבד אף לרגע את חושיה-פרופרציה.

איולת היא להעמיד למעצמה גדולה תנאים בלתי-סבירים. ואיולת כפולה ומכופלת היא להעליב אותה.

הסובייטים הציעו מיגשג קטן למען מטרה מוגבלת. היה ברור שאחרי צעד קטן זה היו צריכים לבוא צעדים קטנים נוספים, הגדלים בהדרגה. עד כדי חידוש היחסים.

התבונה ציוותה עלינו להיענות לכך, לשחק את המשחק על פי כללים אלה, ולדחות את הבניות הגדולות והמסוככות יותר עד שהתנאים יהיו מתאימים לכך.

אולם באווירת הקירקס של ישראל, אין הדבר אפשרי.

המיגשג הצנוע קיבל מימדים היסטורי- ריזים, משהו כמו פגישה נפוליון עם הצאר אלכסנדר, או פיסגת סטאלין-צ'ר- צ'ילירוזולט.

ואז נכנסו לפעולה יורי (שם בדוי) ועמיתיו.

בארץ נשמעה זעקה גדולה של שלח-את- עמי, והיא מילאה חישמהר את העולם כולו. עולים סובייטיים, עסקנים מיקצועיים, אנשים טובים וכנים לצד אנשים שפרנסתם על התעמור לה האנטי-סובייטי — כולם נכנסו לפעולה. אסור להיגשג עם הסובייטים בלי תנאים: צרי- כים לדרוש מהם בראש וראשונה את שיחרור כל אסירי-ציון, ומתן היתר-ציאה לכל היהודים.

אביטל ואנטולי שצ'רנסקי: מי מבין את הקרמלין?

אילו עצר מושהו לרגע כדי לחשוב, היה מגיע אולי למסקנה שיש כאן פער מסויים בין הסחורה והמחיר — יציאת מאות אלפי יהודים מברית-המועצות תמורת פגישה עם דיסלומט ישראלי זוטור — לבוש אלגנטי, כדברי העי- תונים — בהלסינקי.

אבל חושיה-פרופרציה אבד מזמן כפסטיבל התיקשורתי. הרושם שהתקבל, בעיקר מדבריהם של הסובייטולוגים שהיו אך אתמול "אסירי- ציון", הוא שמדינה קטנה בשם ברית-המועצות עומדת לפנינו על ארבע, ומתחננת לקשור איתנו קשרים.

ואילו אנחנו, המעצמה העולמית שיש שמה ישראל, חייבים להעמיד לה תנאים מוקדמים נוקשים, כי זוהי השפה היחידה שהסובייטים מבינים.

המועצות. לפני כמה ימים התווכחתי על כך עם שר-כיר-מאוד. הבעתי את דעתי שהמניע הסובייטי העיקרי הוא להשפיע על דעת-הקהל האמריקאית והמערכת הפוליטית האמריקאית, שבהן יש לישראל השפעה מכרעת, וכי מניע שני הוא רצונה של ברית-המועצות להשתתף בוועד- השלום למיזוח התיכון. השר-הבכיר-מאוד הסכים לניתוח זה אך הפך את הסדר. לדעתו, המניע העיקרי הוא לתפוס מקום בוועידת- השלום למיזוח התיכון, שמוסקווה חותרת לכינוסה, והמניע השני הוא לרכך את האמרי- קאים.

מכיוון שכל "ניתוח" של מניעים סובייטיים הוא נגדר נחוש בלבד, אי-אפשר לקבוע מסמך רות בעניין זה. אך אין ויכוח על כך שלסובייטים יש מניע טוב לשאוף לחידוש היחסים, וכי הם

אחמד איבראהים, צעיר ממנהגה-הפליטים רהישה, ישב ככלא במשך שבע שנים. הוא נידון לתקופה ארוכה יותר, בעוון הש- תייכות לאירגון עויין (חמש שנים), החזקת חומר- הסתה (שלוש שנים) והנפת הדגל הפלסטיני (שנתיים). אבל בתום שבע שנים ניתנה לו האפ- שרות להשתחרר, בתנאי שיסתלק מהארץ לצמיי- תות, והוא ניצל אותה.

אחמד איבראהים הגיע לתונים, ושם התקבל מייד כמומחה גדול לענייני ישראל.

זה היה טיבעי, כי אחמד למד עברית בכלא, הוא הביר סוהרים, הוא קרא עיתונים וראה טלוויזיה. וכך יכול היה אחמד איבראהים למסור לבני- עמו את מסקנות הידע העמוק שלו בענייני- ישראל: הישראלים מבינים רק את שפת-הכוח. הם עם כרוטאלי וגם הכוחות הליברליים כישר- ראל הם פיקציה. אין טעם לנהל משאומתן עם ישראל. מי שרוצה להשיג משהו מן הישראלים, צריך להכות אותם על הראש. ואם זה לא יעזור, צריכים להכות אותם על הראש שוב ושוב.

לא, לא חברתי אדם כשם אחמד איברא- הים. אף כי נתקלתי לא פעם באנשים כמוהו. הנ"ל לא היה ולא נברא, אלא משל היה.

והנמשל: אחינו הטובים והיקרים, הבאים אלינו מן הכלא הסובייטי. הם כאים אלינו (אם לא נהגו כרוכ עמיתיהם, שנשרו בווינה והגיעו לברוקלין ולטורונטו) ומתקבלים כאן כמומחים גדולים לענייני ברית- המועצות. הם מקימים אגודות ואירגונים, מפרסמים גילויי-דעת ועצומות, הם יודעים בדיוק כיצד לנהוג בברית-המועצות.

ואני תמה. אחמד איבראהים הכיר סוהרים בשם אבוטובל וברקוביץ. יורי רבינוביץ (שם בדוי) הכיר אנשי קוג"ב בשם איוואנוב ופטרוב. האם מכיר איבראהים את דרך קבלת ההחלטות בישראל? האם יודע רבינוביץ מה מתרחש בקרמלין? איבראהים שהה בכלא הישראלי ויכול היה לשוחח, לפעמים, עם שוטרי ישראל, להקשיב לטלוויזיה הישראלית, לקרוא עיתונים ישר- אליים. מה קרא ושמע רבינוביץ בכלא הסובייטי, או לפני כן בחופש" קבייב? מה יכול היה ללמוד שם מהצפייה בטלוויזיה, מהעיון בפראבדה?

גם אורח רגיל, שאינו יושב ככלא, אינו יודע הרבה על הדרך שבה מתקבלות החלטות, ובמדינה ריקטטורית לא כל שכן.

אולם יורי רבינוביץ וחבריו קובעים את מדיניות ישראל כלפי מוסקווה. את התוצאות ראינו זה עתה בפרשת הלסינקי.

פרשה כולה היתה — אם להשתמש במילה של דיפלומטים — "פיאסקו".

ואסקו: כישלון מרומנטלי. (והו מילה אישילון פירושה המילולי: בקבוק קטן, בקבוקון. מה הקשר בין בקבוק קטן וכישלון גדול, לאלוהים פיתרונים. בעלי- המילונים אינם מגלים.)

הבה נבדוק, שלב אחרי שלב, איך הצי- לחנו להנחיל לעצמנו כישלון זה.

פעלו במשך חודשים, בסבלנות ובוזהירות, כדי להשיר את הקרקע הפסיכולוגית לכך. משום-כך לא היתה צריכה ההזמנה להלסינקי להפתיע את צמרת ישראל.

דינה נבונה, בעלת הנהגת מדינית אחר ראתה ואמצעית-יקשורת רציניים, היתה מגי- בה על ההודעה הסובייטית בצורה חיובית ומאופקת.

יש יוזמה סובייטית. היא חיובית. ישראל מעוניינת בצמצום הפערים בינה ובין המדינה הסובייטית. מישלחת-ישראל תצא להלסינקי ותנהל שיחות רציניות על עניינים קונסולריים בעלי עניין הרדי, בלהיבלהבל.

תחת זאת התחיל הפסטיבל. זהו פסטיבל קבוע, מין אורגיה פרמנטית, מסיבה שרק הסיבה-למסיבה משתנה בה מדי שבוע. קירקס של קבע, שבו מופיעים מוקיונים וחיות משונות, ובניהם פוליטיקאים שפיהם גדול ממוחם, מוקיונים בדמות שרים, עיתונאים המחזורים בלשונם בלבד לאנשי-שררה המתער- פפים בחלל, ועוד ועוד.

אך נודע על המיגשג המתוכנן בי- הלסינקי, ובל הקירקס הזה נכנס לפעולה קדחתנית. התיבתן סיבה-למסיבה מוז- בה יותר?

ניצחון כביר לישראל. טריאומף אישי לשימי- עון פרס. ברית-המועצות נכנעת. הרוסים המטומ- טמים מבינים סוף-סוף שאינם יכולים בלעדנו. שר פלוני אמר. שר אלמוני הכריז.

הרכלנים הפוליטיים, הקרויים אצלנו פרשנים מדיניים, לעסו כל פרט ופרט של המיגשג הצפוי: באיזו מכונית יבואו בעליה-הפגישה, מה ילבשו, מי ילחץ את היד למו, מי ידבר ראשון ומה. דוברים ירזוים של פוליטיקאים שואפיית-הילה שפכו שמן על מדרה של ושל. הכלים בורם בלתי-רפוסק של הרלפות מטופשות.

מדאיגה אותי עוד יותר השפעתם של ה- "מומחים" מן הכלא הסובייטי על המדיניות הישראלית.

כל הכבוד למאבקים. אני מחבב אחרים מהם, ובייחוד את אנטולי שצ'רנסקי. אך לא יורי רבינוביץ (שם בדוי) וחבריו יכולים לקבוע את סדרה-עדיפויות של מדינת-ישראל.

בראש סדרה-העדיפויות שלנו עומדים קיומה וביטחונה של מדינת-ישראל, חוסנה המוסרי והחומרי.

לרוב היהודי במדינה זו יש זיקה חזקה ליהודים באשר הם, ובייחוד יהודים נרדפים השואפים לבוא אליה (למיעוט הערבי במדינה יש זיקה לאחיו, וגם זו טיבעית ולגיטימית). מותר לנו להשתמש בכלים הממלכתיים של המדינה כדי לעזור לאחים נרדפים.

אך לשם כך צריכה ישראל להיות קיימת, בטוחה וחכמה — ועל כן קודמים צורכי הקיום והביטחון לשאי- פה ולכובלת לעזור ליהודים.

למדינת-ישראל יש אינטרס חזק לשפר את היחסים עם ברית-המועצות, לחדש עימה את היחסים הרדיפלומטיים והכלכליים, להקטין את עזרתה לאויבנו, לצמצם את מירוד-החירוש במרחב, וכך למנוע סכנות קיומיות ולהקל על המעסה הביטחונית הנוראה המוטלת עלינו.

זהי הקדימות הראשונה. אין הדבר מבטיח שינוי היחס הסובייטי לאזרחיה הציוניים, שואפייה-ציאה. הסובייטים פועלים בעניין זה על פי שיקולים שתומים פחות או יותר. אולי נצליח לפעול לשיפונו המצב אחרי חידוש היחסים איתם, ואולי לא. בעניין זה קובעים יותר היחסים בין ושינגטון ומוסקווה.

אך דבר אחד בטוח לגמרי: איומים ועלבונות אינם משפיעים לטובה על הסובייטים. בניגוד לצעת ה"מומחים" שהכירו את ברית- המועצות מבין חומות הכלא, השיגו העלבונות והאימים את ההיפך הגמור. הם הביאו לנו בקבוק קטן. פיאסקו.

מאת אודי אבנרי